

1. ΤΙ ΚΡΑΤΑΜΕ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΗ

Μέσο: . . . . . ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Ημ. Έκδοσης: . . . 10/03/2024 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 10/03/2024

Σελίδα: 1

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

**Τι κρατάμε από
το συνέδριο για
τη Μεταπολίτευση**

1974 2024
ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΗ 50 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ

ΓΡΑΦΟΥΝ
Γιάννης Στουρνάρας, Μαρκ Μαζάουερ,
Κέβιν Φέδερστοουν, Στέφανος Μάνος,
Ευάγγελος Βενιζέλος, Χριστίνα Κουλούρη,
Στάθης Ν. Καλύβας, Αννα Διαμαντοπούλου,
Μάνος Μασσαγγάνης, Κωνσταντίνος Φίλης,
Αρης Αλεξανδρής, Βίβιαν Στεργίου

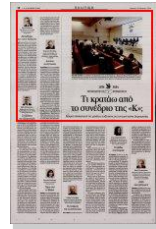
Σελ. 12-15

1. ΤΙ ΚΡΑΤΑΜΕ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΗ

Μέσο: . . . . . ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Ημ. Έκδοσης: . . . 10/03/2024 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 10/03/2024

Σελίδα: 12

Μαρκ Μαζάουερ
SNF Director του Columbia
Institute for Ideas and
Imagination

Κατόρθωμα, όχι πλέον δεδομένο

Αυτό που κράτησα από το συνέδριο είναι, πρώτον, ότι η Μεταπολίτευση ήταν πάνω από όλα ένα πολιτικό κατόρθωμα και, δεύτερον, ότι αυτό το κατόρθωμα δεν μπορεί να θεωρείται πλέον δεδομένο. Ήταν ασυνήθιστο επειδή έδιωξε μακριά κωλύματα στη δημοκρατική διακυβέρνηση της χώρας που χρονολογούνταν από τα μέσα του 19ου αιώνα και δημιούργησε για πρώτη φορά τις προϋποθέσεις για την πολιτική εκπροσώπηση όλου του ιδεολογικού φάσματος. Αυτό δεν ήταν κάτι μικρό και χρειάστηκε ικανότητες, υπομονή και κατανόηση για να συμβεί. Αλλά σήμερα αυτό το πολιτικό κατόρθωμα δεν είναι αρκετό. Τα προβλήματα του παρόντος εδράζονται στη σφαίρα της κοινωνικής και οικονομικής δικαιοσύνης και της περιβαλλοντικής υποβάθμισης, και η κατάσταση της Δημοκρατίας στην Ελλάδα θα κριθεί στο μέλλον από την ικανότητα των πολιτικών να αντιμετωπίσουν αυτά τα ζητήματα.

Κέβιν Φέδερστοουν
Διευθυντής του Ελληνικού
Παρατηρητηρίου του London
School of Economics

Συγκρίσεις και εξαιρετισμός

της συστήματος και αυτό αξίζει εορτασμούς. Επί του παρόντος, η Ελλάδα σημειώνει υψηλότερη βαθμολογία σε πολλούς διεθνείς δείκτες για την υγεία του δημοκρατικού της συστήματος από ό,τι η Ισπανία ή η Πορτογαλία. Η σύγκριση είναι βέβαιο ότι έχει τουλάχιστον την ίδια αξία με τον αυτοαναφορικό εξαιρετισμό.

Ευάγγελος Βενιζέλος
Πρώην αντιπρόεδρος της
κυβέρνησης και υπουργός
Εξωτερικών - πρώην πρόεδρος
του ΠΑΣΟΚ

Ασκηση αυτογνωσίας

Το συνέδριο ήταν μια αναγκαία, ενδιαφέρουσα και προτρεπτική άσκηση αυτογνωσίας, συλλογικής αλλά και ατομικής για αρκετούς από τους συμμετέχοντες. Η Μεταπολίτευση έγινε αντιληπτή ως η ιστορική στιγμή της αποκατάστασης της Δημοκρατίας το 1974 αλλά και ως μια ολόκληρη περίοδος πενήντα ετών που παρά τις τομές, εσωτερικές και διεθνείς, διατηρεί την ικανότητά της να παρατείνεται. Εχω την αίσθηση ότι το συνέδριο ανέδειξε τη διαπίστωση ότι η Μεταπολίτευση, ως περίοδος, δεν τελείωσε παρά τη διαρκή μετεξέλιξη της και παρά τη συνολική αμφισβήτηση και εντέλει την επαναμελίωσή της την περίοδο της οικονομικής κρίσης. Αντικείμενο του συνεδρίου ήταν η πολιτική όψη της Μεταπολίτευσης, οι αφηγήσεις των πολιτικών πρωταγωνιστών της και η αξιολόγηση των βασικών πολιτικών που εφαρμόστηκαν, ιδίως μετά το 1990. Πίσω όμως από την πολιτική αφήγηση φαινόταν όλες οι άλλες όψεις της Μεταπολίτευσης. Η πεντηκονταετία το-

Ένα από τα πάνελ του συνεδρίου που διοργάνωσε η «Κ», σε συνεργασία με το Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, το Οικονομικό Φόρουμ των Δελφών και το Ελληνικό Παρατηρητήριο του London School of Economics. Όσα κατέθεσαν οι ομιλητές στο τραπέζι του διαλόγου είναι ένας χρήσιμος μπουσουλάς για τη συνέχεια της διαδρομής που άρχισε πριν από μισόν αιώνα.

1974 2024

ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΗ 50 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ

Τι κρατάω από το συνέδριο της «Κ»;

Μικροί απολογισμοί της μεγάλης συζήτησης για τον μισό αιώνα Δημοκρατίας

Επιμέλεια: ΣΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

1. ΤΙ ΚΡΑΤΑΜΕ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΗ

Μέσο: . . . . . ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Ημ. Έκδοσης: . . . 10/03/2024 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 10/03/2024

Σελίδα: 12

Η Ελλάδα πέτυχε μια αξιοσημείωτη μετάβαση στη Δημοκρατία μετά το 1974, από πολλές απόψεις πιο επιτυχημένα από την Ισπανία ή την Πορτογαλία, και περισσότερο από άλλα κράτη. Ωστόσο, η Ελλάδα είναι αυτή που έχει αποδειχθεί πιο αυτοαναφορική πάνω σε αυτό το θέμα. Δεν υπάρχει αντίστοιχη έννοια στα ισπανικά ή τα πορτογαλικά με αυτήν της «Μεταπολίτευσης». Δεν υπάρχει καμία αντίστοιχη λοιπόν για τη μακρά διάρκεια της ελληνικής Μεταπολίτευσης.

Γιατί πρέπει μόνο η Ελλάδα να ανατρέξει στην αρχή της δημοκρατικής της μετάβασης; Αν γίνεται αυτό, υπάρχει κίνδυνος να διαστρεβλωθεί η συζήτηση. Στις δεκαετίες του 1970 και του 1980 αναπτύχθηκε μια εκλεπτυσμένη ακαδημαϊκή βιβλιογραφία πάνω στη σύγκριση των δημοκρατικών μεταβάσεων και της παγιώσης καθεστώτων, ιδίως στη Νότια Ευρώπη. Στην Ελλάδα οι καθηγητές Διαμαντούρος και Σωτηρόπουλος συνέβαλαν πραγματικά σε αυτή τη μελέτη. Ωστόσο, μετά το συνέδριό μας συνειδητοποιήσα ότι τέτοιες συγκρίσεις ήταν μια σημαντική παράλειψη στις συζητήσεις μας. Μόνο ο Στέφανος Μάνος έκανε μια σύγκριση και αυτή ήταν για τη σχετική οικονομική πρόοδο των τριών χωρών της Νότιας Ευρώπης.

Μια ελληνοκεντρική προοπτική έχει κόστος στην ανάλυση ενός φαινομένου. Η Δημοκρατία είναι κάτι ζωντανό που μεγαλώνει, προσαρμόζεται και αναπτύσσεται μια ομοιομορφία. Η υγεία του κινείται στο παρόν. Δεν υπάρχει καμία ιδιαίτερη ή ειδική πρόκληση κάποιας σημασίας για τη Δημοκρατία στην Ελλάδα στο παρόν ή στο άμεσο μέλλον. Η Ελλάδα πέρασε μια σειρά από σημαντικές δοκιμασίες για την ευρωστία του δημοκρατικού

ποθετήθηκε, έστω έμμεσα, στο συνολικό ιστορικό της πλαισίου. Καλύπτει το ένα τέταρτο των διακοσίων ετών από τη σύσταση του ελληνικού κράτους και το ένα δεύτερο της απόστασης που μας χωρίζει από τη Μικρασιατική Καταστροφή. Φέρει στο σώμα της τις μνήμες όλης της σύγχρονης Ελληνικής Ιστορίας. Το τέλος της Μεταπολίτευσης δεν αναζητήθηκε στο συνέδριο – ευτυχώς θα έλεγα – με τη συνήθη επιμονή. Αποφεύχθηκε έτσι, χάρη στην ευστροφία και την ευγένεια των οργανωτών, η συσχέτιση ανάμεσα στο τέλος της Μεταπολίτευσης και το υπέδεικτο συντελούμενο τέλος της Ιστορίας. Το συνέδριο ήταν ένας ουσιώδης εορτασμός της επετείου της στιγμής της Μεταπολίτευσης και η πρώτη πράξη του αναστοχασμού της περιόδου της Μεταπολίτευσης.

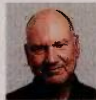

Χριστίνα Κουλιούρη
Πρώην της του Παντίου Πανεπιστημίου

Πέρα από το βίωμα

Κράτος τον αναστοχασμό, προσωπικό και συλλογικό. Την ανάγκη να ξαναδοθεί τον εαυτό μας ως μέρος των ιστορικών εξελίξεων, από διαφορετική θέση ο καθένας και η καθεμιά. Οι πρωταγωνιστές ένιωσαν την ανάγκη να μιλήσουν για τα επιτεύγματα αλλά και για τα λάθη τους, να παρουσιάσουν τη δική τους εκδοχή των γεγονότων. Οι επιστημονικές θέλουν να βγουν έξω από το βίωμα – αν

κάτι τέτοιο είναι δυνατόν – και να δουν τη μεγάλη εικόνα, να αναλύσουν τα τελευταία πενήντα χρόνια με ψυχρή ματιά. Το μεγάλο ακροατήριο που παρακολούθησε τις συζητήσεις αναζήτησε, από τη μεριά του, να βρει απαντήσεις στα ερωτήματα για τη Μεταπολίτευση, που ακόμη βασανίζουν την ελληνική κοινωνία. Στο κοινό των θεατών, το ατομικό έγινε συλλογικό και οι υποκειμενικές ανασυντέθηκαν ως συλλογική μνήμη. Το συνέδριό μας θύμισε πόσο ζωντανή είναι αυτή η ιστορία που έχει ως αφηγήτρια της το 1974, ανακαλώντας στιγμές ευφορίας αλλά και στιγμές τραυματικές. Εκ των πραγμάτων, ο αναστοχασμός αφορούσε μάλλον τις παλαιότερες γενιές και γι' αυτό ήταν ορατό το χάσμα των γενεών. Παρ' όλα ταύτα, το συνέδριό μας αφορούσε όλους και μάλιστα ίσως περισσότερο τις νέες γενιές που ήταν απύθμενες, γιατί είναι σημαντικό το κεκτημένο της Δημοκρατίας να μη θεωρείται δεδομένο ιδιαίτερα από εκείνους που το κληρονομήσαν από τους γονείς και τους παππούδες τους.

Στάθης Ν. Καλίβας
Καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης, κάποιος της έδρας Gladstone στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης

Η αντίφαση και ο μπούσουλας

Στην καρδιά της Μεταπολίτευσης

οις φηγουράει μια τεράστια αντίφαση: αντίθετα από τη Δημοκρατία μας που τα πήγε σχετικά καλά, ανέλιπτα ίσως θα έλεγε κανείς, η οικονομία μας τα πήγε άσχημα, πολύ χειρότερα σε σύγκριση με άλλες χώρες. Χάσαμε πολύτιμο έδαφος, κάτι που γίνεται αντιληπτό σε καθημερινή βάση και που απειλούσε την ίδια τη Δημοκρατία μας.

Είναι γνωστό πως η Δημοκρατία εννοεί την κατανάλωση και τον δανεισμό σε σχέση με την επένδυση και την αποταμίευση. Πρόκειται για ένα πολιτεύμα που, σε γενικές γραμμές, ρέπει προς την οικονομική απειθαρχία.

Στην Ελλάδα όμως βιώσαμε την ακραία εκδοχή αυτού του δημοκρατικού μειονεκτικότητας: επιδιώξαμε να χτίσουμε, τη δεκαετία του 1980, ένα κοινωνικό κράτος διαιωνίζοντας όμως την οικονομία που θα το στήριζε.

Είκοσι χρόνια αργότερα, και καθώς το κοινό ευρωπαϊκό νόμισμα ενθάρρυνε τέτοιες συμπεριφορές, κάναμε τον εξωτερικό δανεισμό τρόπο ζωής, αντιμετωπιζόντας τον ως αστέρευτη πηγή κατανάλωσης. Δεν ήμασταν οι μόνι, ήμασταν απλά οι χειρότεροι.

Το γιατί επιδέχεται πολλές απαντήσεις. Το πάθημά μας όμως, με το μέγα του κόστος, δείχνει προς το παρόν να μας έκανε κάπως σοφότερους. Επιβάλλεται αυτή τη δύσκολη αποκτημένη σοφία να την εκμεταλλευθούμε ώστε να μην υποτροπιάσουμε στο μέλλον. Αυτός πρέπει να είναι ο βασικός μας πολιτικός μπούσουλας από δω και μπρος.

Αννα Διαμαντοπούλου
Πρόεδρος του Δικτύου για τη Μεταρρύθμιση στην Ελλάδα και την Ευρώπη - πρώην επίτροπος Ε.Ε. - πρώην υπουργός

Το βάθος της Ιστορίας

Το συνέδριο της «Κ» για τη Μεταπολίτευση θα μπορούσε να είναι ένα άριστο σημείο για τους εν ενεργεία βουλευτές... αν συμμετείχαν. Η πρόσφατη Ιστορία, τα μεγάλα γεγονότα, οι πρωταγωνιστές και οι «πίσω από τις κουρτίνες» στιγμές που διαμόρφωσαν τα γεγονότα έδωσαν τροφή και για περηφάνια και για αυτοκριτική. Η σημαντική διαπίστωση των διαφορετικών απόψεων ανάμεσα στις γενιές ίσως είναι το πιο αναμενόμενο στοιχείο μιας τέτοιας συνάντησης.

Σκέφτομαι τον εαυτό μου το 1981, ενώ ήμουν 20 χρόνων, πώς θα σχολίαζα την περίοδο μετά τον Ελευθέριο Βενιζέλο που ήταν πενήντα χρόνια πριν. Κάπως έτσι και οι σημερινοί νεολογίοι βλέπουν τη Μεταπολίτευση: σαν το βάθος της Ιστορίας. Υπήρξε πλειοψηφικά συμφωνία ότι τα πενήντα αυτά χρόνια ζήσαμε την καλύτερη (συγκριτικά με το παρελθόν μας) Δημοκρατία στη χώρα και ταυτόχρονα αποτύχαμε (συγκριτικά με άλλες χώρες) στην οικονομία, οδηγώντας μάλιστα τη χώρα σε ακόμη μία χρεοκοπία.

Σε αυτήν την 50χρονη Ελληνική Δημοκρατία το ΠΑΣΟΚ υπήρξε το μεγαλύτερο λαϊκό οργανωμένο κόμμα. Η Νέα Δημοκρατία

υπήρξε το κόμμα με τις πιο βαθιές ρίζες και η Αριστερά, αν και η πετμημένη του Εμφυλίου και η κατατρεγμένη του μετεμφυλιακού κράτους, επηρέασε σε δυσανάλογα μεγάλο βαθμό την κουλτούρα και το πολιτεύεσθαι και των δύο κομμάτων.

Το Κέντρο έδινε τη νίκη, η Αριστερά επιβαλλόταν στην κοινωνία ιδεολογικά. Ας κρατήσουμε την αντοχή της Δημοκρατίας και ας απαλλαγούμε από τον κομματικό πελατισμό και τη μεγάλη έλλειψη ορθολογισμού που στιγμάτισαν τη Μεταπολίτευση.

Μάνος Ματσαογιάννης
Καθηγητής Δημόσιας Οικονομικής στο Πολυτεχνείο του Μιλάνου και επικεφαλής του Παρατηρητηρίου Ελληνικής & Ευρωπαϊκής Οικονομίας του ΕΛΙΑΜΕΤΙ

Λίθη και εγρήγορη

Υπάρχουν τουλάχιστον δύο τρόποι να σκεφτείται κανείς την εξέλιξη της χώρας τα τελευταία πενήντα χρόνια.

Ο πρώτος είναι επικριτικός: Κοίτα πόσο καλύτερα από εμάς τα κατάφεραν οι Ιρλανδοί και οι Πορτογάλοι. Το 1974 ήταν το ίδιο φτωχοί όπως οι Έλληνες, σήμερα το βιοτικό τους επίπεδο είναι σαφώς ανώτερο. Το 2011 υπέστησαν μια εξίσου ταπεινωτική διεθνή οικονομική εποπτεία, όμως την αντιμετώπισαν πιο ήρεμα και πιο ώριμα από εμάς, και έτσι βγήκαν από την

1. ΤΙ ΚΡΑΤΑΜΕ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΗ

Μέσο: . . . . . ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Ημ. Έκδοσης: . . . 10/03/2024 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 10/03/2024

Σελίδα: 13

κρίση νωρίτερα. Γιατί να μην τους μοιάζουμε λίγο;

Ο δεύτερος τρόπος είναι επεικής: Πάλι καλά. Δείξε μου μια χώρα που φτώχυνε τόσο πολύ, τόσο απότομα, χωρίς να μπει σε ακόμη χειρότερες περιπέτειες. Πέσαμε χαμπλά, χάσαμε χρόνο σε αφελείς πειραματισμούς, όμως τελικά τα καταφέραμε. Το 2015 και το 2019 η εξουσία παραδόθηκε (σχεδόν) υποδειγματικά. Η Γ' Ελληνική Δημοκρατία πέρασε το τεστ αντοχής.

Και οι δύο εκδοχές είναι το ίδιο έγκυρες: ισχύουν εναλλάξ και ταυτοχρόνως. Στο συνέδριο της περασμένης εβδομάδας εκπροσωπήθηκαν επαξίως και οι δύο. Για να αναφερθώ σε δύο μόνο στιγμές του: οι διαφάνειες του Στέφανου Μάνου προσεγίωσαν τους επηρεπείς στην αυταρέσκεια, ενώ οι εξομολογητικοί τόνοι του Αλέξη Τσίπρα μας έκαναν να νιώσουμε ότι ζούμε σε μια κανονική χώρα. «Λήθη στην πολιτική, εγρήγορση στην οικονομία»: να ένα καλό δίδαγμα.

Βίβιαν Στεργίου

Η γενιά της κρίσης

Αυτό που μου έκανε εντύπωση από τις ημέρες του συνεδρίου ήταν η απουσία νέων ανθρώπων. Όχι στο κοινό, αλλά στις τάξεις του πολιτικού προσωπικού. Η συντριπτική πλειονότητα όσων διαδραμάτισαν ρόλο τα χρόνια που πέρασαν είναι ήδη κάποιας ηλικίας και δεν είμαι σίγουρη αν έγιναν σοφότε-

ροι από τις εμπειρίες τους, ενώ οι νεότεροι μάλλον αγωνιούν να μνηθούν – με εξαιρέσεις. Κρατώ τη γενική εντύπωση πως η τελευταία δεκαεπταετία τσάκισε τους Έλληνες που, κάπως (πώς;), αντέχουν. Την ήπια αισιοδοξία δύο σημαντικών ιστορικών (μάλλον ζήτημα προσωπικής τους στάσης στα πράγματα). Τη διαπίστωση τους ότι ο κόσμος αλλάζει και θα αλλάξει κι άλλο. Γνωστά αυτά στη δική μας γενιά, που η βασική της σταθερά είναι η κρίση και το τραύμα. Κρατώ τις απολαυστικές αναφορές της Προέδρου σε ένα είδωλο, τη Ρουθ Μπέιντερ Γκίνσμπεργκ (RBG), τη δεύτερη γυναίκα στις τάξεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου των ΗΠΑ. Οι αναφορές χρειάζονταν μήπως και ενσταλάξουν λίγο δυναμισμό στα κορίτσια. Χωρίς έκπληξη διαπιστώθηκε πάλι το εξής ντροπιαστικό: την πολιτική την παράγουν κυρίως άνδρες. Δεξιά κι αριστερά, σε όλες τις τάξεις. Αυτοί φτιάχνουν τις πολιτικές και οι γυναίκες τις υφίστανται. Όμως πώς θα ήταν η Ελλάδα τα επόμενα 50 χρόνια, αν από σήμερα, σε κάθε χώρα, έβγαιναν μπροστά όλες αυτές που είναι στα μετόπισθεν;

Αρης Αλεξανδρίης

Αποχαιρετώντας τον παλιό κόσμο

Το αξιοσημείωτο με το συνέδριο «Μεταπολίτευση: 50

Χρόνια Μετά» είναι ότι δεν ανακεφαλαίωσε απλώς μια ιστορική περίοδο· κατά κάποιον τρόπο επικύρωσε το κλείσιμό της. Οι συμφωνίες και οι διαφωνίες για τα επιμέρους θέματα της πολιτικής πραγματικότητας των τελευταίων δεκαετιών τέθηκαν κάτω από την ομπρέλα μιας ευρύτερης συναίνεσης: ότι αυτό που ξεκίνησε το 1974, όπως κι αν το αποτιμά κανείς, τελείωσε, έχοντας κληροδοτήσει δώρα και βάρη στην επόμενη εποχή, η οποία έχει ξεκινήσει ήδη. Αυτό φάνηκε όχι μόνο από όσα ανώδυνα συζητήθηκαν (τα καλά της αποκατεστημένης Δημοκρατίας), αλλά και από όσα άβολα δεν θα μπορούσαν να είχαν συζητηθεί μερικά χρόνια πριν. Από το νοσηρό οικονομικό μοντέλο της χώρας και το αναξίοποστο πολιτικό σύστημα μέχρι το μαχαλοποιημένο ελληνικό πανεπιστήμιο και τα ανθρώπινα δικαιώματα φαίνεται ότι τα μεταπολιτευτικά ταμπού δεν είναι πια ταμπού. Ο κόσμος προχώρησε, η ζωή και η χώρα άλλαξαν. Σε μεγάλο βαθμό πλέον ξέρουμε τι δεν κάνουμε καλά.

Παρά τη γενναιότητα του «αναστοχασμού», όμως, το όραμα για το επόμενο κεφάλαιο είναι ακόμη θαμπό. Οι ομιλητές ανέλυσαν με αξιοθαύμαστη νηφαλιότητα κι από διαφορετικές οπτικές γωνίες τα προβλήματα που κατατρύχουν τη χώρα, αλλά μέχρι στιγμής κανείς δεν δείχνει να αναλαμβάνει την πρωτοβουλία για την έξοδο από το εθνικό μας τέλμα. Η αμνηχανία μπροστά στο μέλλον μπορεί να είναι σημάδι υγείας. Αρκεί να μην κρατήσει άλλα πενήντα χρόνια.